

Kunskap krävs
för att förvalta en gåva från en
medmänniska till en annan.

Lagar och föreskrifter.

Ulrika Peetz Hansson

Intensivvårdssjuksköterska

R-DAS, Södra sjukvårdsregionen

DAS, Helsingborgs lasarett

SFS 1987:269

Lag om kriterier för bestämmande av människans död

*”...en människa är död när hjärnans samtliga
funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort.”*

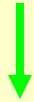
Gäller ifrån 1 januari 1988. Reviderad 2005

Hjärtat stannar ex hjärtinfarkt

Syrebrist till hjärnan uppstår

Hjärnans funktioner upphör
oåterkalleligt

Människan är död,
vävnadsdonation kan bli aktuellt
inom 48 timmar

Hjärnan skadas allvarligt ex blödning,
skallskada

Trycket i hjärnan stiger

Hjärnans funktioner upphör
oåterkalleligt

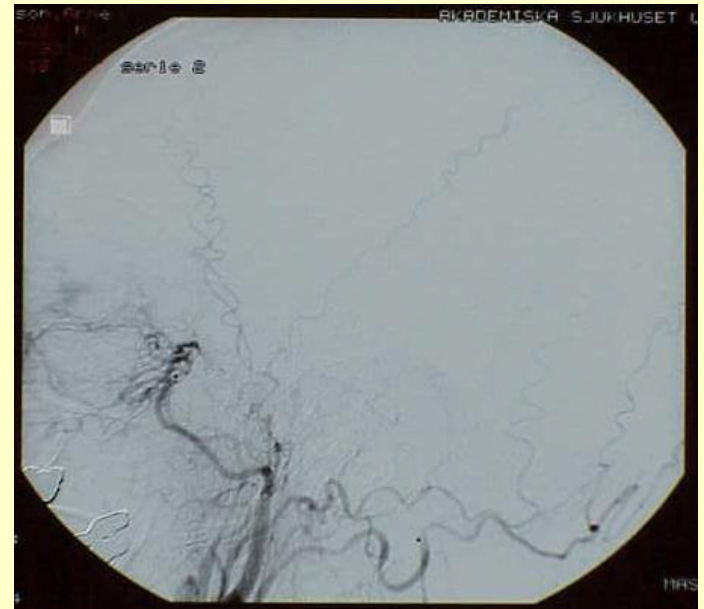
Människan är död

Om detta sker under respiratorvård,
kan **organdonation** bli aktuellt inom 24
timmar.

Diagnostik

- Utförs av specialist läkare
- 2 kliniskt neurologiska undersökningar
- Ibland bekräftats med 2 cerebrala angiografier

Enligt lagen (SFS 1987:269) får medicinska insatser fortsätta under 24 timmar efter att döden har fastställts för att:

- *”...bevara organ eller annat biologiskt material i avvaktan på ett transplantationsingrepp”*
- *”...med avseende på en gravid kvinna som bär på ett livsdugligt foster, för att rädda livet på det väntade barnet.”*

SFS 1995:831

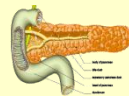
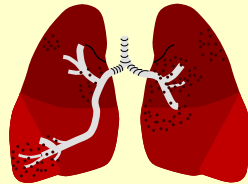
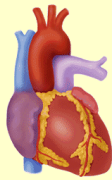
Lag om transplantation m.m

- Trädde i kraft 1 juli 1996
- Förmodat samtycke
- Omfattar både organ, vävnadsdonation och annat medicinskt ändamål
- Förbjuder kommersiell handel
- Sjukhus med möjlighet att utföra ingrepp för donation ska ha tillgång till en donationsansvarig läkare och sjuksköterska

Vad kan man donera?

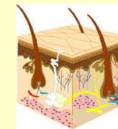
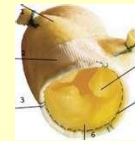
Organ

- ◆ Hjärta
- ◆ Lungor
- ◆ Lever
- ◆ Njurar
- ◆ Bukspottskörtel
- ◆ Tarm

Vävnader

- ◆ Hjärtklaffar
- ◆ Hornhinnor
- ◆ Hud
- ◆ Benvävnad
- ◆ Könsceller
- ◆ Stamceller
- ◆ Blod

Jag donerar mina organ och vävnader efter min död
 för transplantation och annat medicinskt ändamål.
 enbart för transplantation.

Donationen gäller med undantag för följande organ/vävnader:

Jag donerar inte mina organ eller vävnader.

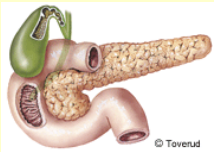
Datum _____ Personnummer _____
 Namn _____
 Underskrift _____

Kortet utfärdat av Socialstyrelsen februari 1996

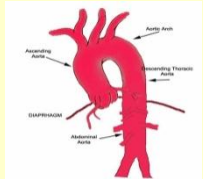
Annat medicinskt ändamål

Leverceller kan transplanteras till utvalda patienter – mindre riskfyllt

Framtagning av insulinproducerande celler

2 cm av a.iliaca - kartläggning av mekanismerna för åderförkalkning

SOSFS 2009:30

Donation och tillvaratagande av organ, vävnader och celler

- Föreskrift på basen av EU direktiv
- Lyfter bl a fram
 - skärpta krav på utredning och dokumentation av tex riskbedömning av avliden donator
 - skärpta krav på spårbarhet och säkerhet kring donationsprocessen

Samtycke – vad gäller?

SOSFS 2009:30

SFS 1995:831

SOSFS 2009:30

Donation och tillvaratagande av organ, vävnader och celler

”12 § En utredning ska göras för att kontrollera om en tilltänkt donator skriftligen, t ex genom anmälan till donationsregistret eller med ett donationskort, eller muntligen t e x vid samtal med någon närstående, har gett till känna sin inställning till att biologiskt material får tas tillvara efter hans eller hennes död”

Alla viljeyttringar väger lika, senaste datum gäller!

Donationsregistret

- Alla kan registrera sig
- Tillgänglig dygnet runt
- Kan bara söka på avlidna personer
- Enstaka yrkesgrupper har behörighet

SFS 1995:831

Lag om transplantation, mm

- Får genomföras
 - Om det står i överensstämmelse med den avlidnes inställning.
 - Om den avlidne ej motsatt sig donation.

SFS 1995:831

Lag om transplantation, mm

- Får ej genomföras
 - Då den avlidne motsatt sig donation
 - Vid okänd vilja hos den avlidne och
 - Någon som stått den avlidne nära, använder sin vetorätt mot donation
 - Motstridiga uppgifter om den avlidnes inställning
 - Om sjukvårdspersonal ej lyckas få tag i någon som stått den avlidne nära

Ingreppet skulle omöjliggöra bedömningen vid en efterföljande rättsmedicinsk obduktion

SOSFS 2012:14

Socialstyrelsens föreskrifter om hantering av mänskliga organ avsedda för transplantation

- Tydlig ansvarsfördelning mellan donation och transplantation.
- Organ- och donatorkaraktäriseringar (underlag för karaktäriseringen, medicinska bedömningar, dokumentation)
- Den vårdgivare som ansvarar för donationsverksamhet ska säkerställa att en transplantationskoordinator kontaktas när en möjlig donator har identifierats.
 - Det är sjukvårdens uppgift att tillsammans med närstående utreda den avlidnes inställning till donation
 - Den medicinska lämplighetsbedömningen av organen av görs av jourhavande transplantationskirurg via jourhavande koordinator
- Spårbarhet (system för spårbarhet, dokumentation, organutbyte med tredje land)

Religion och donation

- Kristendomen
 - “Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni göra för dem. Det är vad lagen och profeterna säger” (Matt. 7:12)
- Katolska kyrkan
 - Transplantation och donation uppmuntras av Vatikanen och betraktas som en välgörenhetshandling.
 - “Det yttersta beviset på medmänsklig kärlek” sa Påven Johannes Paulus II
- Judendomen
 - Är det möjligt att rädda liv så är det obligatoriskt att göra det.
- Islam
 - Enligt Koranen är Guds ord: “Om någon räddar ett människoliv, skall det anses som om han har räddat hela människosläktet”

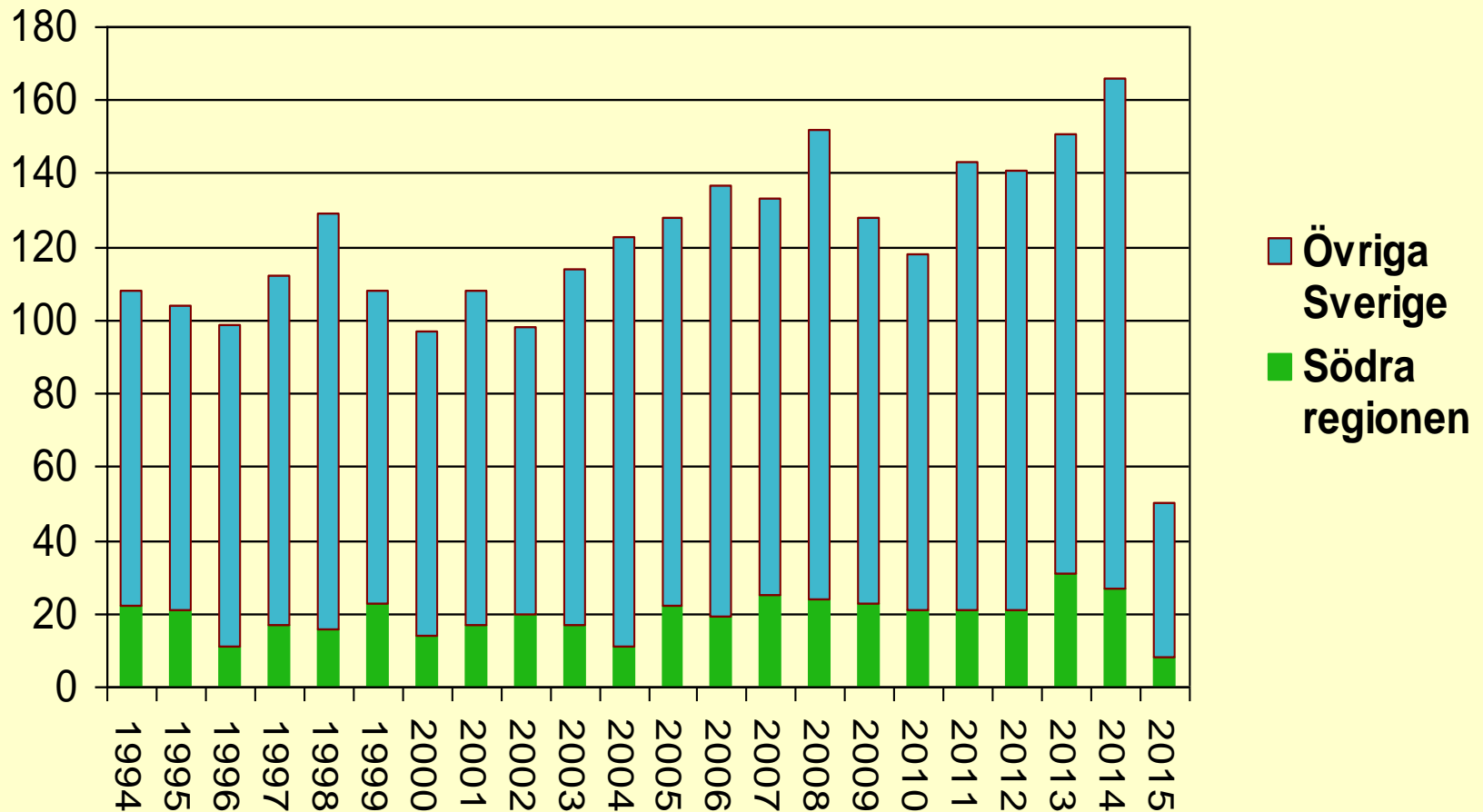
Religion och donation

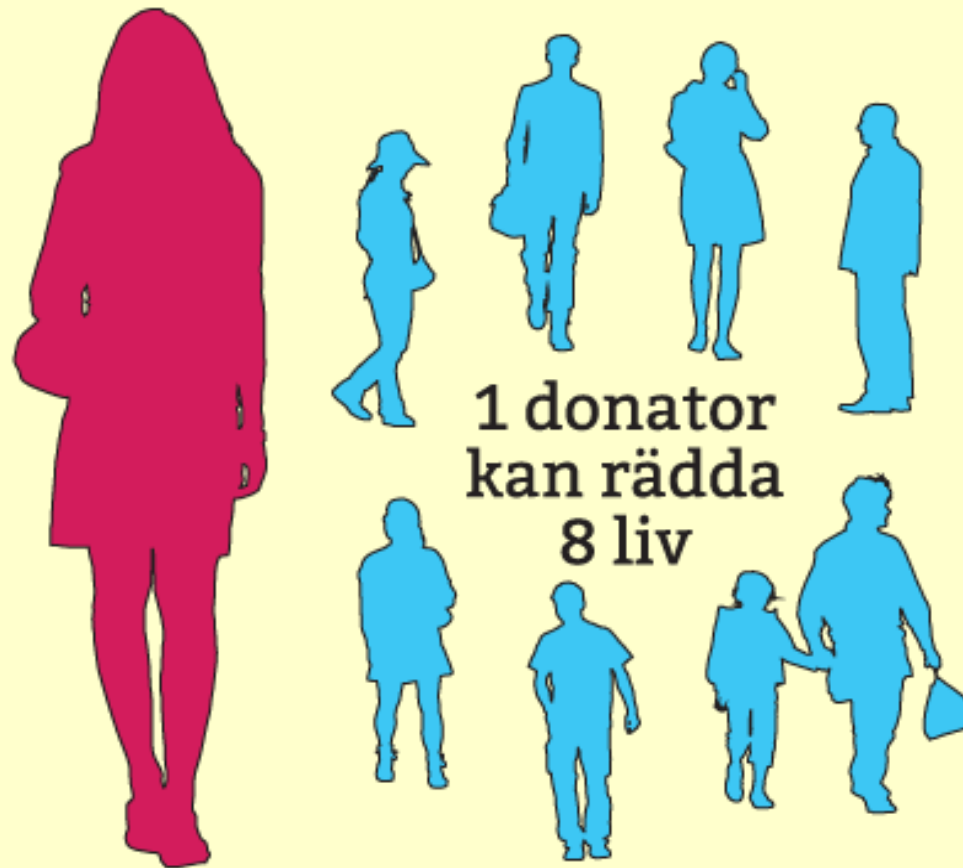
- Buddismen och Hindusim
 - Det är individens val och samvete
 - Anses som en god och kärleksfull handling
 - Ger goda efterverkningar
- Jehovas Vittne
 - Organdonation är en fråga om individens samvete, med förbehållet att alla organ och vävnader måste tömmas på blod innan de transplanteras

För att möjliggöra organdonation krävs

1. Den avlidne är medicinskt lämplig.
2. Det finns mottagare till organen.
3. Det finns iva platser till intensivvård i organbevarande syfte.
4. Den avlidna har uttryckt en positiv vilja till att donera.
5. Om okänd vilja hos den avlidne, att närstående inte utnyttjar sin vetorätt.

Faktisk avlidna organdonatorer i Södra sjukvårdsregionen och övriga Sverige, tom 31/3-15

En organdonator kan rädda fler levnadsår än vården av någon annan IVA-patient.